Niedziela, 26 czerwca 2016

Historia miasta

HISTORIA GORLIC

Początki Gorlic wiążą się z osobą stolnika sandomierskiego Dersława I Karwacjana, pochodzącego z rodu krakowskich bankierów i kupców. On to, w uznaniu zasług w 1354 roku otrzymuje od króla Kazimierza Wielkiego przywilej utworzenia miasta u zbiegu Ropy i Sękówki. Początkowo Gorlice rządzą się prawem polskim, początkiem XV wieku przeniesione zostają na prawo magdeburskie. W tym czasie jest to miasto rzemieślniczo - handlowe. Miejscowi płóciennicy, sukiennicy, szewcy, krawcy, piekarze, browarnicy i inni słyną nie tylko w miastach Podkarpacia i Krakowie, utrzymują także kontakty z miastami tzw. Górnych Węgier (obecna Słowacja), a w szczególności Bardejovem. Odbywają się tutaj cotygodniowe targi oraz dwa razy do roku wielkie targi z udziałem kupców węgierskich.

W drugiej połowie XVI wieku dziedzicami Gorlic zostaje rodzina Odrowąży Pieniążków. To dzięki nim miasto staje się ważnym ośrodkiem kalwinizmu na Pogórzu - odbywa się tu, między innymi, kolokwium trzech wyznań: katolików, kalwinów i braci polskich. W 1625 roku połowę miasta wykupuje rodzina Rylskich - również zagorzali reformatorzy. W okresie "potopu szwedzkiego" ci ostatni stają po stronie najeźdźcy, natomiast Pieniążkowie pozostają przy królu Janie Kazimierzu. Dlatego też, w 1657 roku, połączony oddział wojsk szwedzko-siedmiogrodzkich niszczy część Gorlic należącą do Pieniążków - z 1200 mieszkańców pozostaje po wojnach w 1662 r., 284 osoby. Stopniowy rozwój miasta następuje w wieku XVIII , a w drugim dwudziestoleciu zostaje wykupione od Pieniążków i Rylskich przez rodzinę Łętowskich.

Po pierwszym rozbiorze Polski miasto znajduje się pod zaborem austriackim. Miasto jest już wtedy dobrze zagospodarowane i słynie z rzemiosła i handlu. Około połowy XIX wieku liczy prawie 4000 mieszkańców. Nowy, potężny impuls rozwojowy przynosi rozwój przemysłu naftowego, którego kolebką na ziemiach polskich był właśnie region gorlicki. W latach 1853-1858 swoją pracownię ma tutaj Ignacy Łukasiewicz, farmaceuta, konstruktor lampy naftowej.

Tutaj udoskonala swoją lampę, konstruuje pierwszą latarnię uliczną oraz udoskonala destylację ropy naftowej. On zakłada pierwsze kopalnie, organizuje spółki naftowe, buduje destylarnie przemysłowe. Z jego inicjatywy powstaje Krajowe Towarzystwo Naftowe z siedzibą w Gorlicach, tu też wychodzi pierwsze polskie czasopismo naftowe "Górnik".

Ze względu na rosnące znaczenie gospodarcze w 1865 roku Gorlice stają się miastem powiatowym. Dziewięć lat później miasto posiadające większość drewnianej zabudowy trawi wielki pożar, szybko się jednak odbudowuje. Na wschód od miasta powstają liczące się w Galicji dwa zakłady przemysłowe: fabryka narzędzi i maszyn wiertniczych i naftowych, oraz destylarnia ropy naftowej - późniejsza rafineria. Początkiem XX wieku miasto liczy ponad 5000 mieszkańców, gdy tymczasem pobliskie Jasło, Krosno czy Sanok około 3000.

Dynamiczny rozwój miasta przerwany zostaje wydarzeniami I wojny światowej. Gorlice

przeżywają 126 dni grozy, tutaj też, po wielkiej bitwie 2 maja 1915, zostaje przerwany front rosyjski - po tej klęsce potęga armii rosyjskiej nie zostaje odbudowana do końca wojny. Po przejściu frontu miasto ulega jednak prawie całkowitemu zniszczeniu. O doniosłości i powadze tej bitwy niech świadczy fakt, że uzyskała ona przydomek "Małego Verdun".

Okres międzywojenny to naprawa zniszczeń, a także systematyczny rozwój, przerwany II wojną światową. Szybkie przejście frontu ochrania Gorlice przed kolejnymi wielkimi zniszczeniami, okupant jednak wywozi znaczną ilość dóbr, które stanowiły większą wartość.

Liczące po zakończeniu wojny zaledwie 6000 mieszkańców miasto przystępuje do odbudowy gospodarki, szczególnie zakładów związanych z przemysłem naftowym. Gorlice stają się też bazą wypadową dla turystów zwiedzających te części Beskidu Niskiego i Pogórza Ciężkowickiego. Dziś, blisko 30-tysięczne miasto z dobrze rozwiniętym przemysłem, usługami i handlem, stanowi atrakcyjny ośrodek miejski.

Kalendarium historii miasta Gorlice

4500 – 1700 lat p.n.e.

Pierwsze ślady osadnictwa w dorzeczu rzeki Ropy.

IX – X w. n.e.

W Bieczu powstaje najstarsza osada w południowo-wschodniej Polsce.

ok. 1354 r.

Założenie Gorlic przez kupca i bankiera krakowskiego Dersława I Karwacjana. Otrzymuje on od króla Kazimierza Wielkiego przywilej utworzenia miasta u zbiegu rzeki Ropy i Sękówki. Początkowo Gorlice rządzą się prawem polskim.

1417 r.

Król Władysław Jagiełło przenosi Gorlice z prawa polskiego na niemieckie (magdeburskie). Lokacja Gorlic na prawie magdeburskim:
„W Imię Pańskie, Amen. Na wieczną pamiątkę. Ponieważ wówczas roztropnie zapobiega się wielu niedogodnościom, wynikającym z błędów i wątpliwości, gdy działania współczesne pismem i zaprotokołowaniem świadków się utrwali, przeto my, Władysław, z łaski Bożej Król Polski, najwyższy Książę Ziem Krakowskiej, Sandomierskiej, Sieradzkiej, Łęczyńskiej, Kujawskiej i Litwy, Pan i dziedzic Pomorza i Rusi, oznajmiam brzmienie niniejszego pisma komu należy, wszystkim obecnym i przyszłym, którzy się zapoznają z niniejszym pismem, że na usilne prośby mężnego Dersława Karwacjana z Gorlic, miasto Gorlice i wsi zwane Gruszów, Ropica, Stróżówka, Glinik, Rychwałd, położone w ziemi krakowskiej a powiecie bieckim, tak jak w swoich krańcach i granicach wzdłuż i wszerz i dookoła z dawna są określane o ograniczone, przenosimy na wieczne trwanie z prawa polskiego na prawo niemieckie, zwane magdeburskim…”

1512 r.

Pierwsza wzmianka o szkole w Gorlicach.

II połowa XIV w.

Dziedzicami Gorlic zostaje rodzina Pieniążków herbu Odrowąż.

1608 r.

Podział dóbr „Państwa Gorlickiego” pomiędzy braci Pieniążków.

22 maj 1617 r.

W Gorlicach odbyło się ogólnopolskie kolokwium trzech wyznań: ariańskiego, ewangelickiego (kalwini) i katolickiego.

1625 r.

Połowę miasta wykupiła rodzina Rylskich będących w czasie "potopu" po stronie najeźdźcy, natomiast Pieniążkowie byli stronnikami króla Jana Kazimierza. Pod władaniem Pieniążków i Rylskich Gorlice były jednym z ważnych ośrodków kalwinizmu w Polsce. Miasto Gorlice szybko stało się ośrodkiem rzemieślniczo-handlowym.

2 maj 1657 r.

„Potop" szwedzki w Gorlicach. Najazd wojsk Jerzego Rakoczego na Gorlice. Zniszczeniu uległ m.in. dwór, kościół, ratusz, domy mieszczańskie.

1662 r.

Po wojnie miasto liczy tylko 284 mieszkańców.

1717 r.

Gorlice nabywa Stanisław Łętowski herbu Ogończyk, sędzia biecki, chorąży krakowski.

1732 r.

Właściciel Bobowej Michał Jaworski zezwala Żydom na osiedlenie się w miasteczku. W ten sposób ludność wyznania mojżeszowego trafiła na Ziemię Gorlicką.

1808 r.

Gorlice liczyły 1857 mieszkańców.

1808 – 1810 r.

Nowi właściciele miasta – Stadniccy, wznieśli w miejsce dworu Pieniążków nową budowlę w stylu „empire". Stary, kamienny dwór Karwacjanów zamieniono na lamus.

1826 r.

Powstaje urząd pocztowy.

1830 r.

Rozebrano drewniany kościółek pw. św. Mikołaja przy dawnym trakcie krakowskim (między ul. Św. Mikołaja i ul. Karwacjanów).

1853 r.

Ze Lwowa przybył do Gorlic Ignacy Łukasiewicz.

1853 – 1858 r.

Ignacy Łukasiewicz mieszkał i pracował w Gorlicach. W budynku obecnego ratusza miejskiego prowadził aptekę.

1854 r.

U zbiegu dzisiejszych ulic T. Kościuszki i Węgierskiej w Gorlicach zapłonęła po raz pierwszy na świecie uliczna lampa naftowa.

1865 – 1867 r.

Powstaje Powiat Gorlicki.

1870 r.

Powszechny spis ludności. Miasto liczy 4692 mieszkańców.

1874 r.

Wielki pożar miasta. Spalone zostały 437 zabudowania z dobytkiem, kościół, akta miejskie.

1875 – 1890 r.

Prace przy budowie kościoła pw. Narodzenia Marii Panny wg projektu arch. Franciszka Pawoniego i Maksymiliana Nitscha.

1877 r.

Powołanie Krajowego Towarzystwa Naftowego w Galicji z siedzibą w Gorlicach.

1880 r.

Gorlice liczyły 4784 mieszkańców, połowę ludności miasta stanowili Żydzi.

1882 – 1886 r.

Wydawano w Gorlicach pierwsze polskie pismo naftowców „Górnik”

1883 r.

Kanadyjski inżynier Wiliam Henry Mac Garvey, po osiedleniu się w Gliniku Mariampolskim pod Gorlicami, wraz z austriackim finansistą Johnem Simeonem Bergheimem założył rafinerię ropy naftowej (dziś Rafineria Nafty „Glimar”) i zakład narzędziowo-naprawczy (dziś

Zakład Maszyn Górniczych „Glinik”).

1885 r.

Uruchomiono połączenie kolejowe Zagórzany – Gorlice.

1892 r.

Powstaje Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”.

1895 r.

Powstaje Fabryka Kwasu Siarczanego w Gorlicach. W.H. Mac Garvey i J.Bergheim otrzymali koncesję na założenie Galicyjskiego Karpackiego Naftowego Towarzystwa Akcyjnego z siedzibą w Gliniku Mariampolskim, a ich warsztat zaczął funkcjonować jako samodzielna Fabryka Maszyn i Narzędzi Wiertniczych w Gliniku Mariampolskim.

1898 r.

Oddano do użytku Szpital Powiatowy w Gorlicach oraz ochronkę dla chrześcijańskich dzieci.

1900 r.

W Gorlicach założono Park Miejski.

1906 r.

Utworzono Gimnazjum.

1912 r.

Rozpoczęła się budowa nowego budynku gimnazjum, którą ukończono w 1913 roku. (dzisiaj Liceum im. M. Kromera)

1914 r.

Wybuch I wojny światowej. W jesieni front działań wojennych pomiędzy armiami: austro-węgierską i rosyjską ustabilizował się na rzece Ropie i podzielił miasto na dwie części.

2 maj 1915 r.

Bitwa pod Gorlicami – przerwanie frontu rosyjskiego przez wojska austro-węgierskie. Zniszczeniu uległa większość zabudowy Gorlic.

1939 r.

Całkowite zajęcie Gorlic i okolicy przez wojska niemieckie.

1939 – 1944 r.

Na terenie Gorlic i okolic Niemcy stracili ok. 8200 Polaków, Żydów i Cyganów.

16 styczeń 1945 r.

Wyzwolenie Gorlic spod okupacji niemieckiej.

1948 r.

Założenie Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Gorlicach.

1957 r.

Utworzenie Muzeum Regionalnego PTTK im. Ignacego Łukasiewicza w Gorlicach.

Lata 60. i 90. XX w.

Budowa w Gorlicach osiedli mieszkalnych i obiektów sportowych.

1999 r.

Utworzenie Starostwa Gorlickiego.

2001 r.

Powstaje Specjalna Strefa Ekonomiczna „EURO-PARK MIELEC” Obszar Przemysłowy Gorlice. Obszar obejmuje 29.36 ha terenu przeznaczonego pod zabudowę przemysłową, w dzielnicy "Glinik", w Gorlicach , przy drodze krajowej nr 28.

2003 r.

Powstaje obwodnica Gorlic, położona w ciągu drogi krajowej nr 28 Zator – Przemyśl.

2010 – 2013 r.

Rewitalizacja Starówki Gorlic.